

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

ALKUVOIMA-hankkeen kuntatilaisuus

Polvijärvi 14.6. 2023

**Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATiA
Karelia ammattikorkeakoulu**

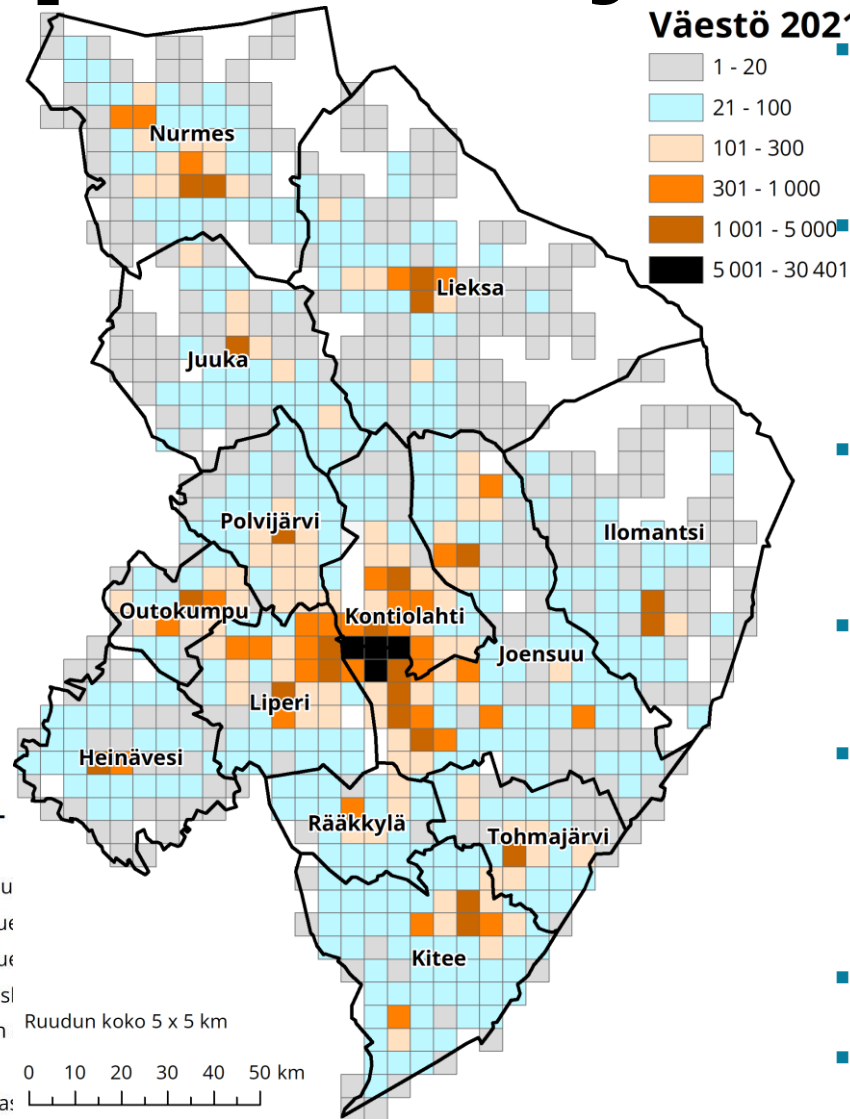
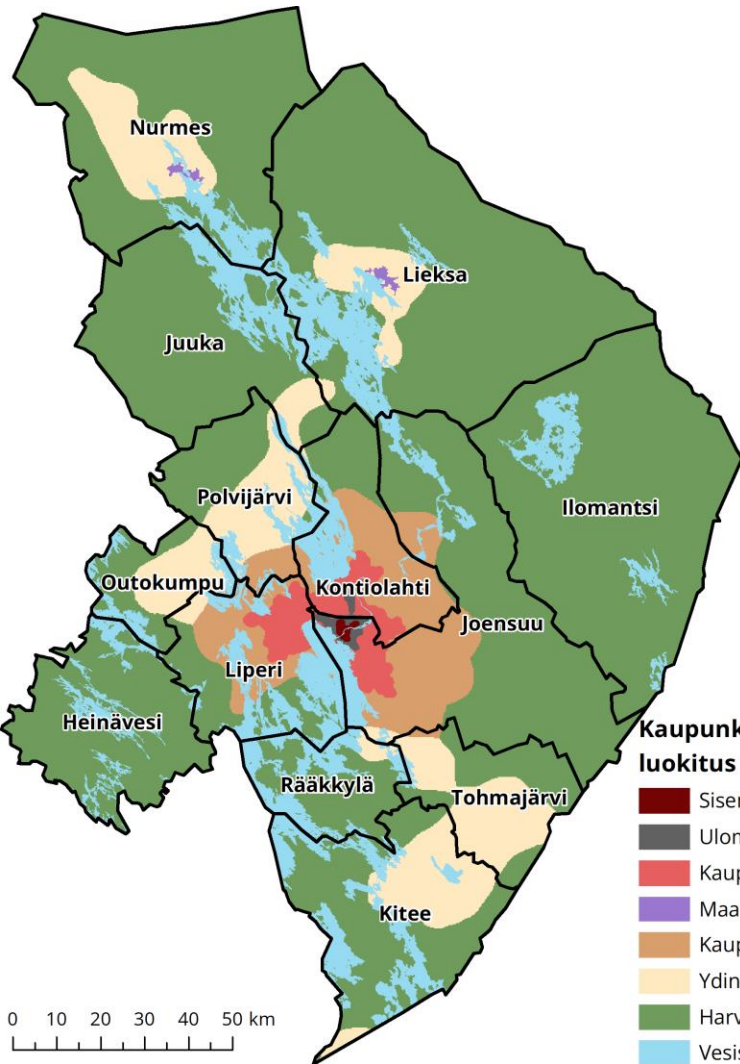

MAASEUTU 2020

Toimintaympäristö Pohjois-Karjalassa

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa Joensuu on Pohjois-Karjalan ainoa kaupunki.

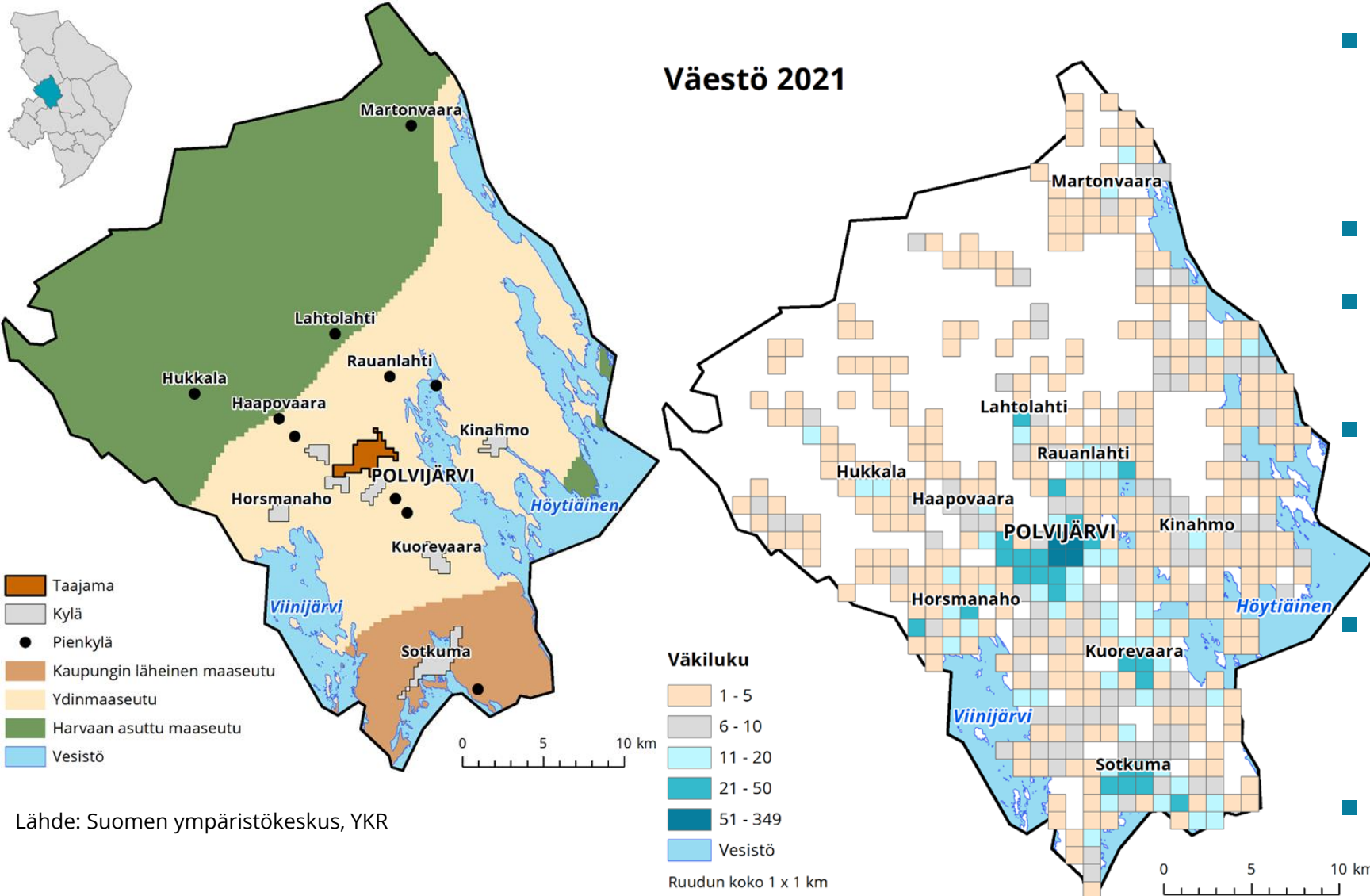
Kaupunkialuetta ympäröivät kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, jotka ovat kiinteässä yhteydessä keskuskaupunkiin.

- Ydinmaaseudulla asutus on tiheämpää ja elinkeinorakenne monipuolisempi kuin harvaan asutulla maaseudulla.
- Maaseudun paikalliskeskukset ovat työssäkäynnin ja palvelujen keskuksia.
- Maakunnan väestö on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön ml. kaupungin läheinen maaseutu (98 400 hlö, 61 % väestöstä vuonna 2021).
- Maaseutualueilla asui 63 000 hlö, 39 %.
- Väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympäristöön. Maakunnan taajama-aste 73 %.

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

Toimintaympäristö Polvijärvellä

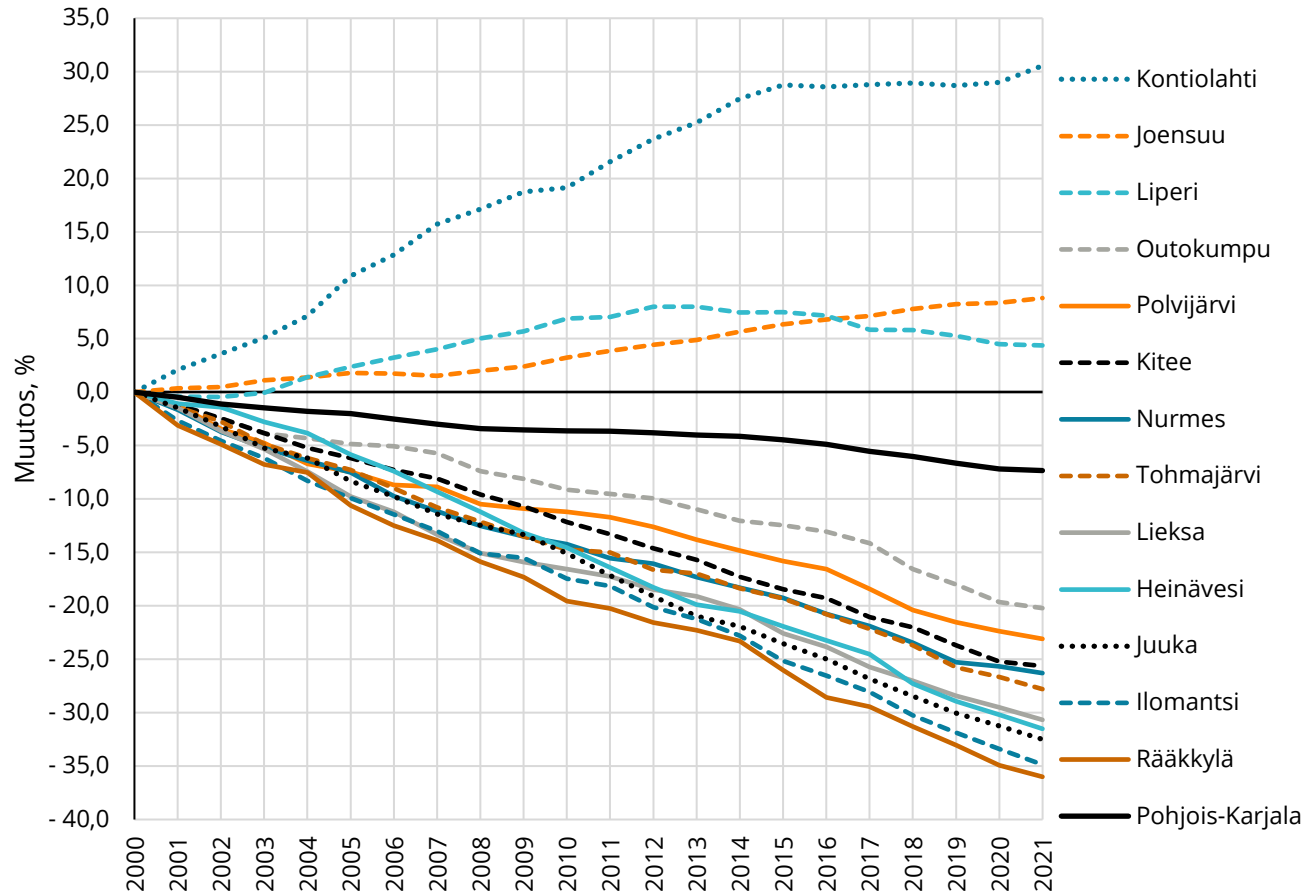

- Sotkuma kaupungin läheistä maaseutua
 - Joensuun vaikutuspiiriä
- Keskiosat ydinmaaseutua
- Pohjoisosat harvaan asuttua maaseutua.
- 4 200 asukasta (v.2021)
 - Keskustaajama 1200 as.
 - Taajama-aste: 29 %
- Haja-asutus keskittynyt kirkonkylän-Sotkuman alueelle
- Pohjoisosat hyvin harvaan asuttuja

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

Pohjois-Karjalan kuntien suhteellinen väestönmuutos vuosina 2000–2021

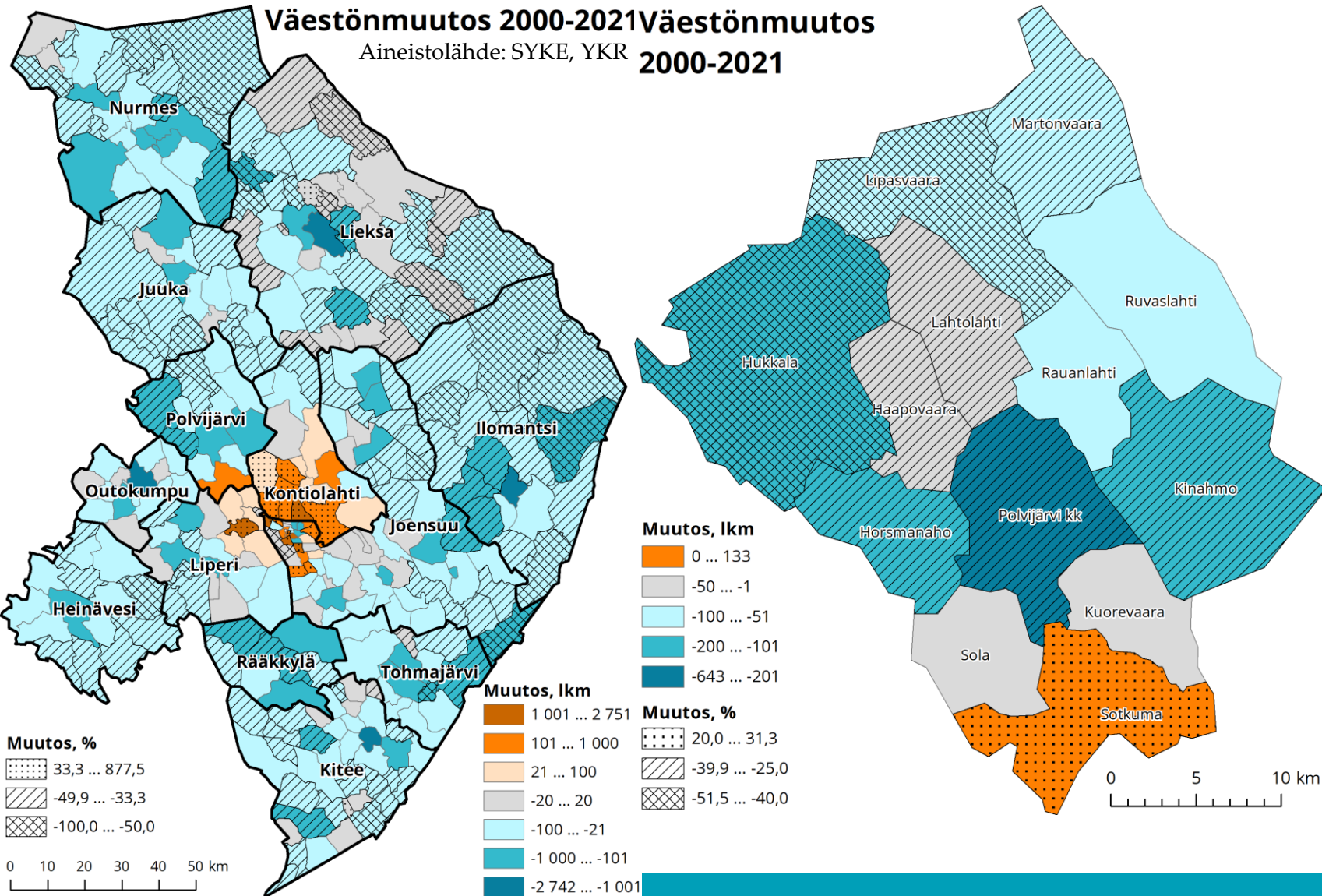

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

- Väestömäärä kasvoi Joensuun kaupunkiseudulla. Eniten väestö kasvoi Kontiolahdella.
- Väestö väheni eniten harvaan asutun maaseudun kunnissa (5 kuntaa).
- Seuraavaksi eniten väestö väheni ydinmaaseudun kunnissa (5 kuntaa, ml. Polvijärvi).

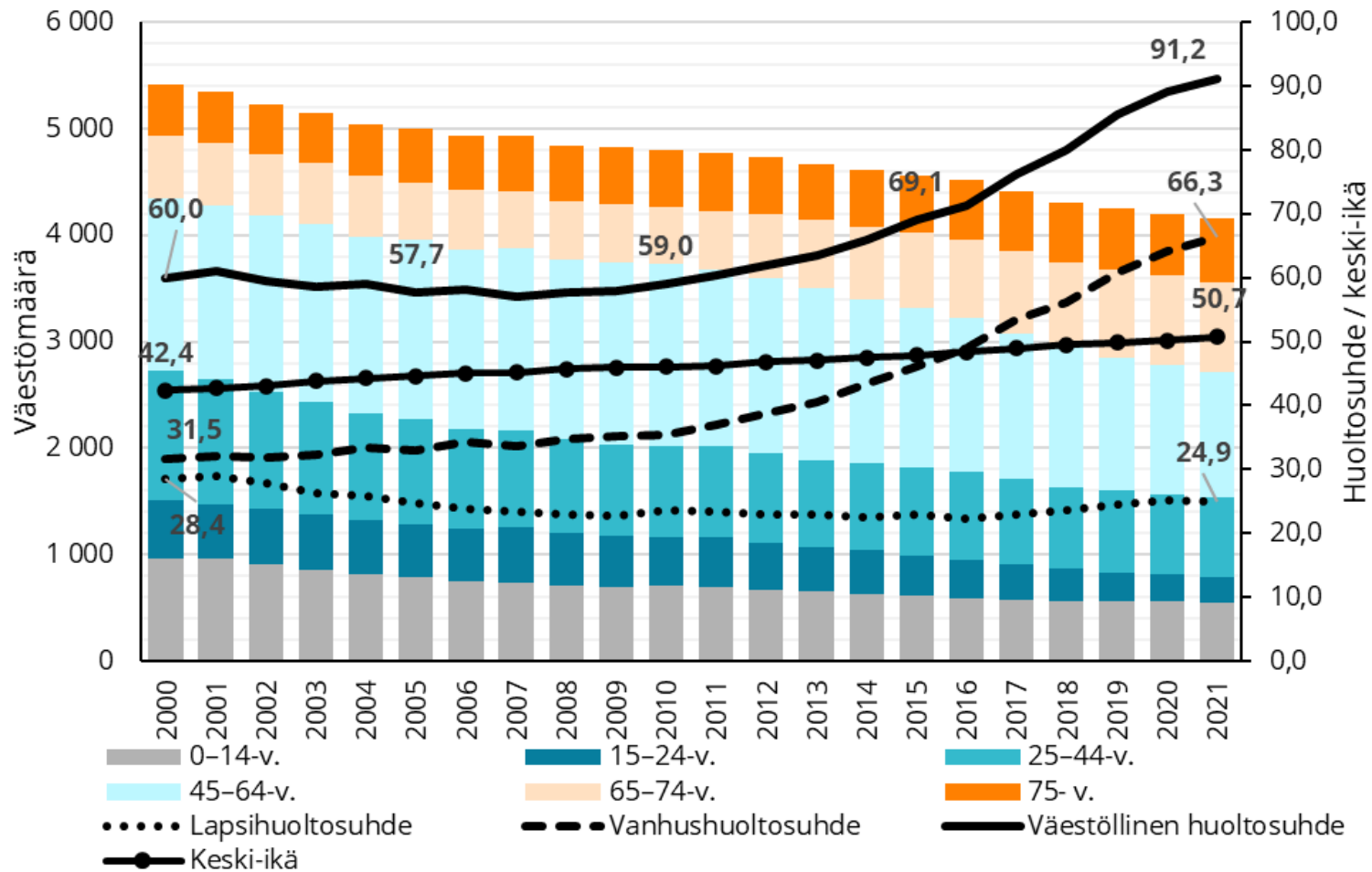
Pohjois-Karjalan ja Polvijärven väestömäärän muutokset tilastoalueittain vuosina 2000–2021

- Väestömäärä kasvoi Joensuun kehysalueella.
- Maaseudulla väki väheni.
- Väestö väheni lukumääräisesti eniten maaseudun taajamissa.
- Suhteellisesti väestö väheni eniten kuntien reuna-alueilla.
- Polvijärven väki väheni 1250 hlö, -23 %
 - Kirkonkylä -650 hlö (-27 %)
 - Sotkuma +133 hlö (+31 %)

Väestö ikäryhmittäin, väestön keski-ikä ja huoltosuhteet

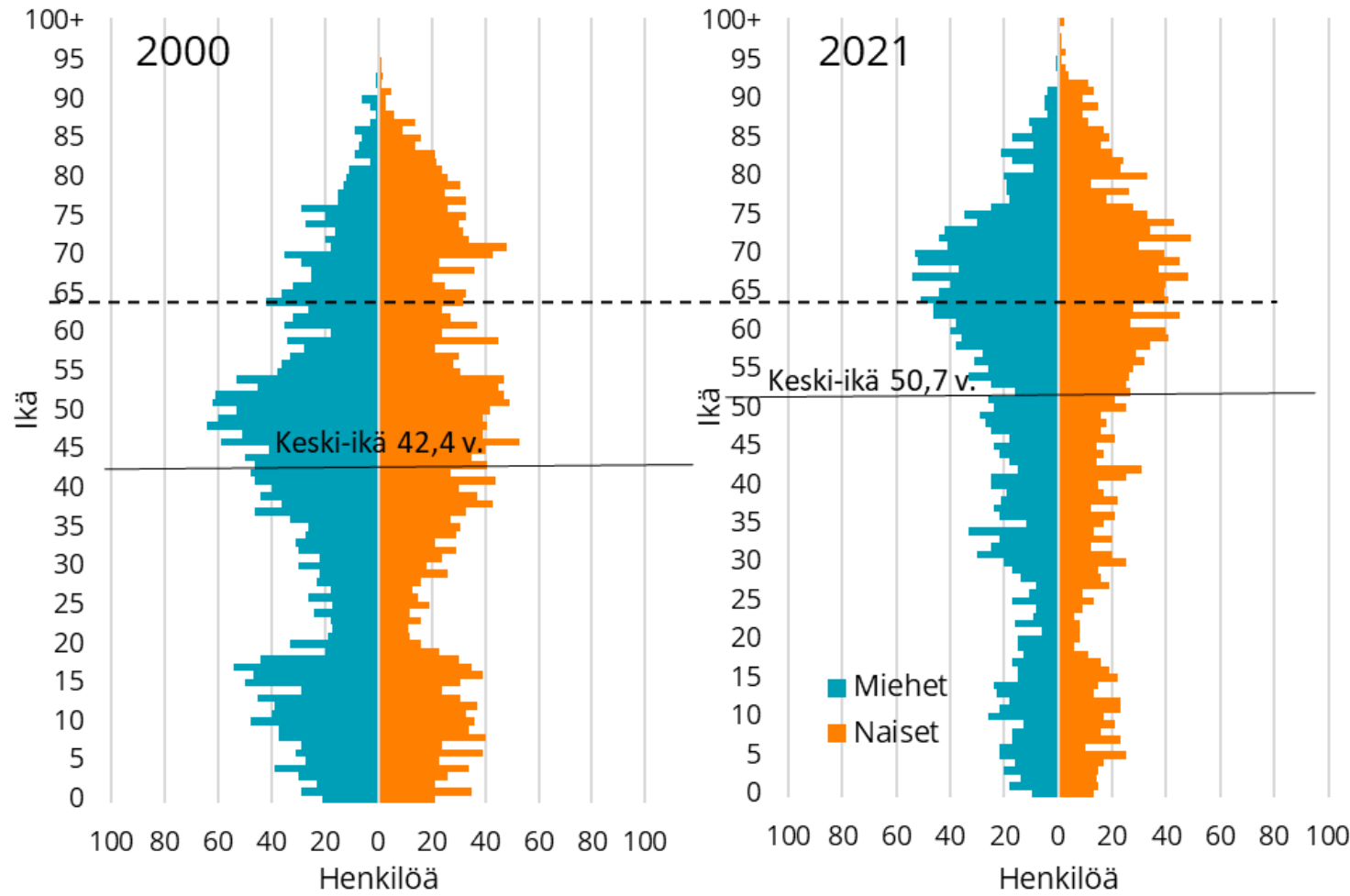

Muutokset 2000–2021

- Väestömäärä väheni hieman yli neljänneksellä.
- Alle 15-vuotiaiden määrä väheni 44 %:lla
- Työikäisten (15-64-v) määrä väheni 35 %:lla
- 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvoi 35 %:lla.
- Väestöllinen huoltosuhte heikkeni 60:sta 91,2:een.
- Vuonna 2020 taloudellinen huoltosuhte oli 204,4.

Väestömuutokset – väestön ikärakenne 2000 ja 2021

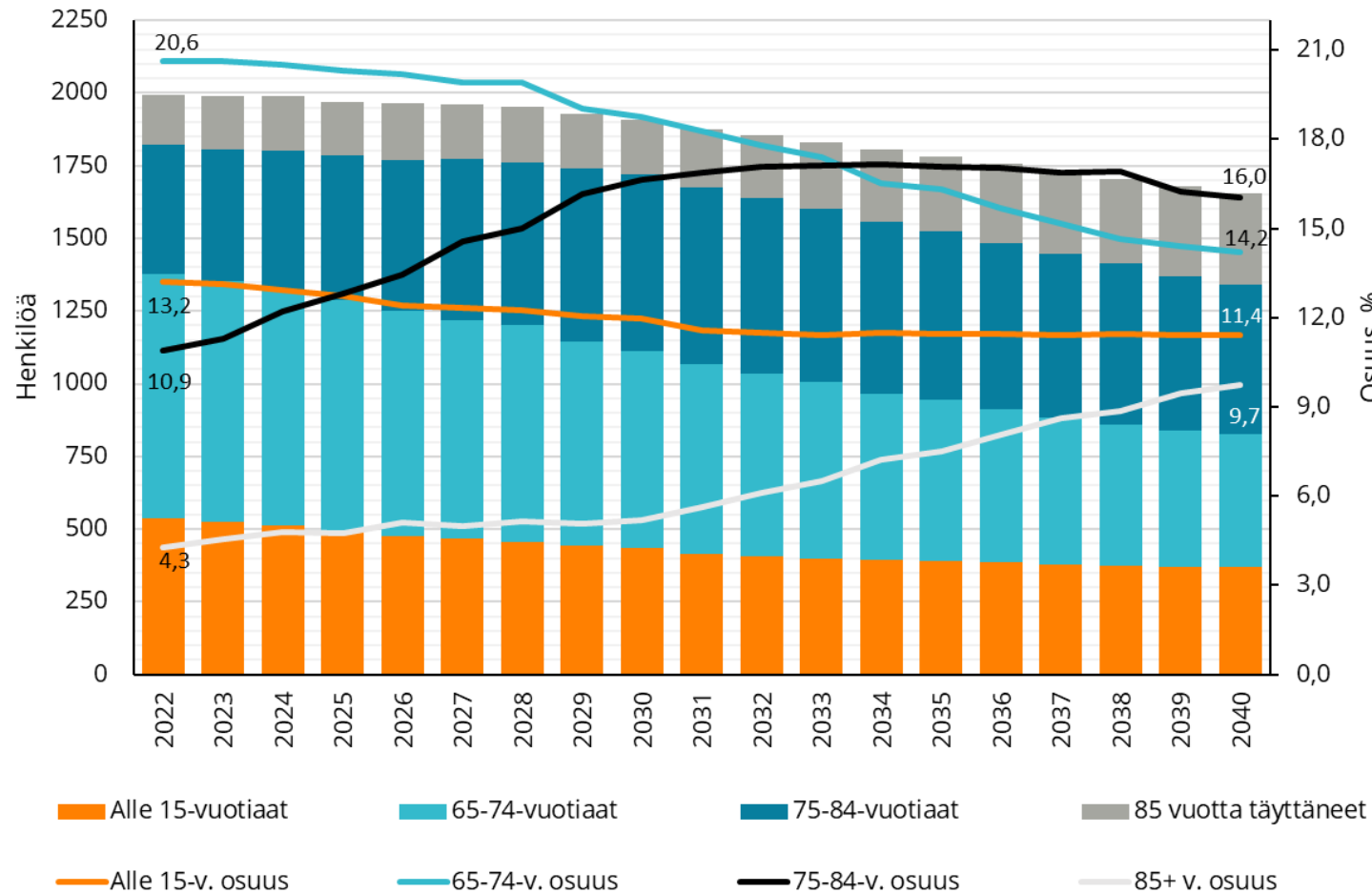

- Polvijärven väestö on vähentynyt ja ikääntynyt vuodesta 2000 vuoteen 2021.
- Lasten (alle 15-vuotiaiden) osuus pienentyi 17,8 %:sta 13 %:iin
- Työikäisten (15–64-vuotiaiden) osuus kunnan väestöstä vähentyi 63 %:sta 52 %:iin.
- Sen sijaan 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi 20 %:sta 35:iin.
- Alle 55-vuotiaiden ikäluokat ovat merkittävästi yli 55-vuotiaiden ikäluokkia pienempiä.
- Keski-ikä nousi 42,5 vuodesta 50,7 vuoteen

Palvelutarve muuttuu ikärakenteen muuttuessa

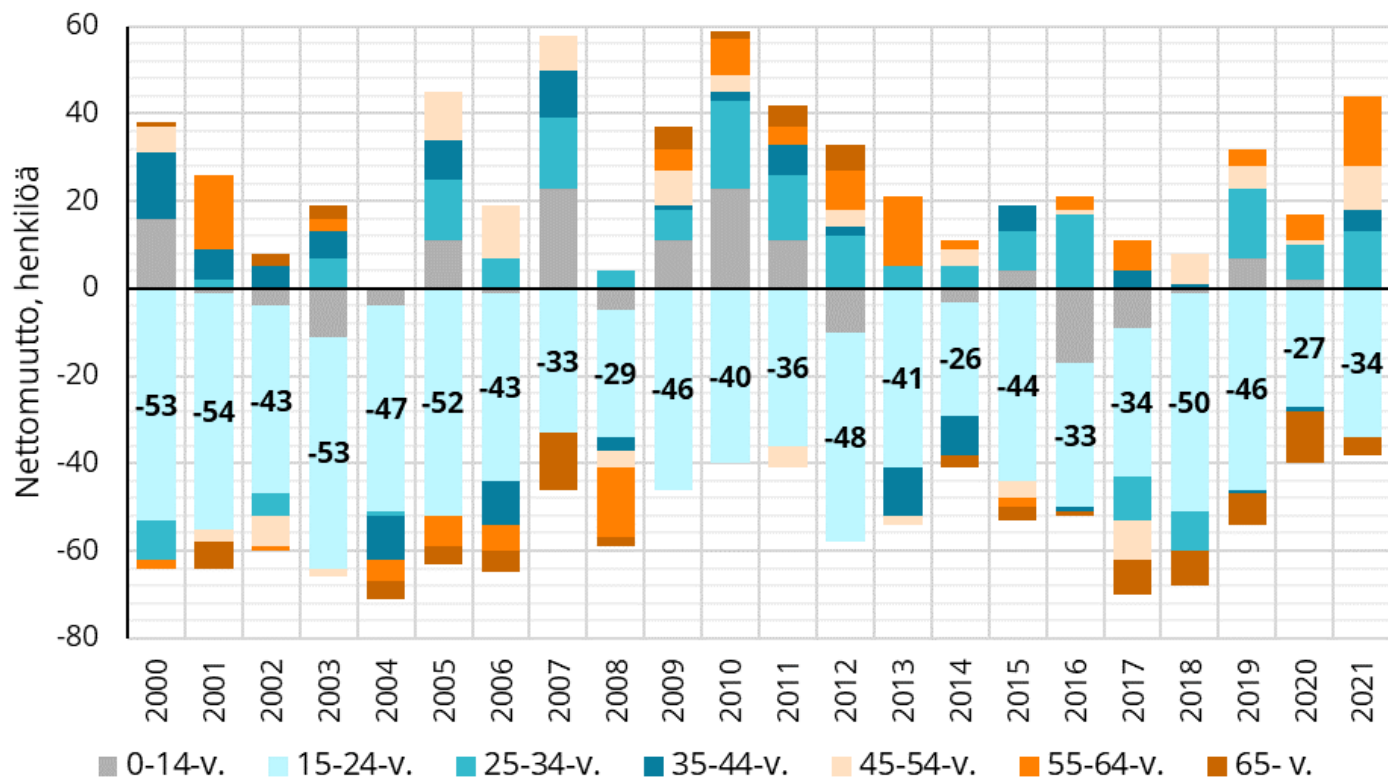
Väestöennuste vuoteen 2040 saakka

- Lasten määrän vähenemisen ennustetaan jatkuvan 2020-luvulla nopeana ja hidastuvan 2030-luvulla.
- Ikääntyneiden määrä kasvaa hienoisesti 2030-luvun taitteeseen, jonka jälkeen heidän määränsä vähenee hitaasti.
- 85 vuotta täyttäneiden osuuden väkiluvusta ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä ja 75–84-vuotiaiden osuus kasvaa 11 %:sta 16 %:iin .
- Palvelut ovat keskittyneet kirkonkylään, joka on lähin palvelukeskus 95 %:lle kuntalaisista
- Kuntalaisista 90 prosenttia asui enintään 15 minuutin automatkan etäisyydellä lähimmästä palvelukeskuksesta (mediaani n. 7½ min.)

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2000–2021

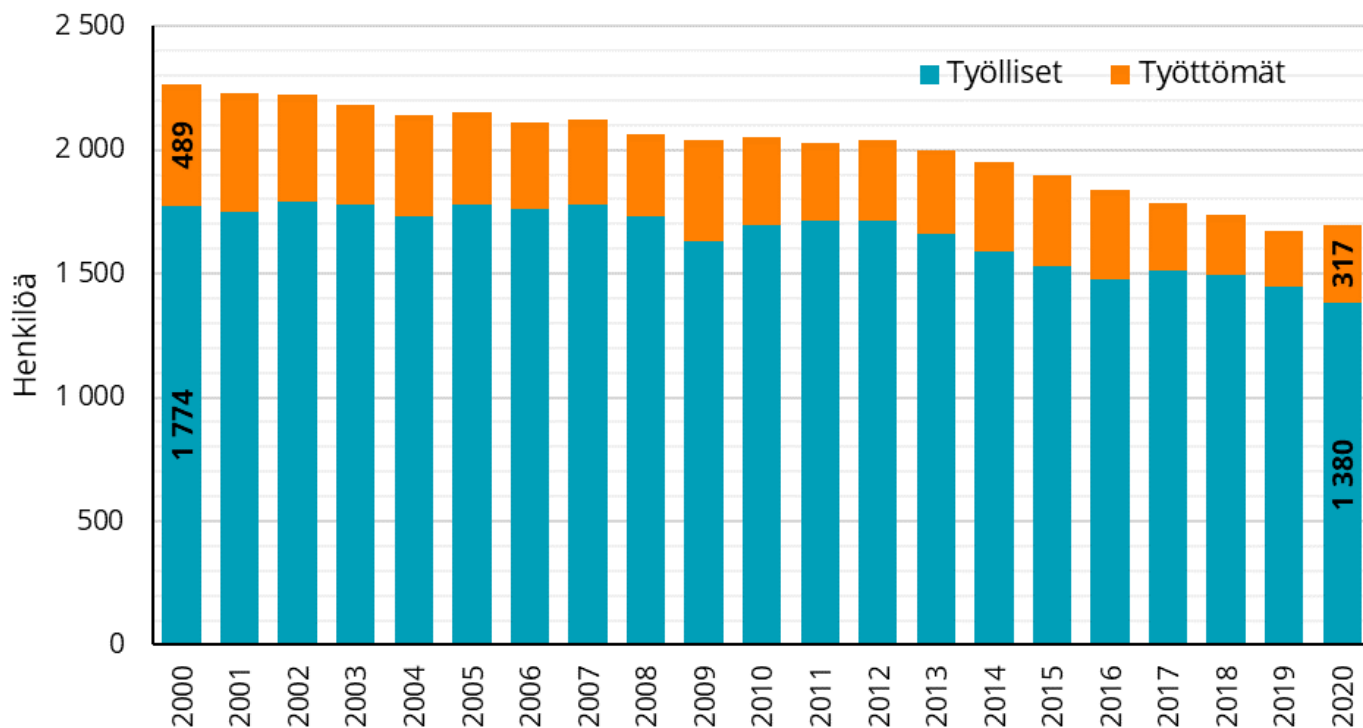
Muutokset 2000–2021

- Tulomuuttajia oli n. 4 100 ja lähtömuuttajia n. 4 700
- Muuttotappio 641 henkilöä. Muuttotappiota 15–24-v. –912) ja 65 v. täyttäneissä (– 55).
- Muissa ikäryhmissä muuttovoittoa, eniten (143) 25–34-vuotiaissa.
- Vuosina 2010–2020 kuntaan muutti 794 työllistä, 322 työtöntä, 265 eläkeläistä sekä 201 koululaista tai opiskelijaa (pääasiallinen toiminta vuoden lopussa).
- Tulomuuttajista 66 % muutti Pohjois-Karjalasta, pääosin Joensuusta (37 %), Liperistä (10 %). Pääkaupunkiseudulta muutti 8 % ja Pohjois-Savosta 7 % .
- Lähtömuutto Polvijärveltä suuntautui pitkälti samoille alueille kuin mistä sinne muutettiin.

Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike

Työvoima (työlliset ja työttömät) 2000–2020

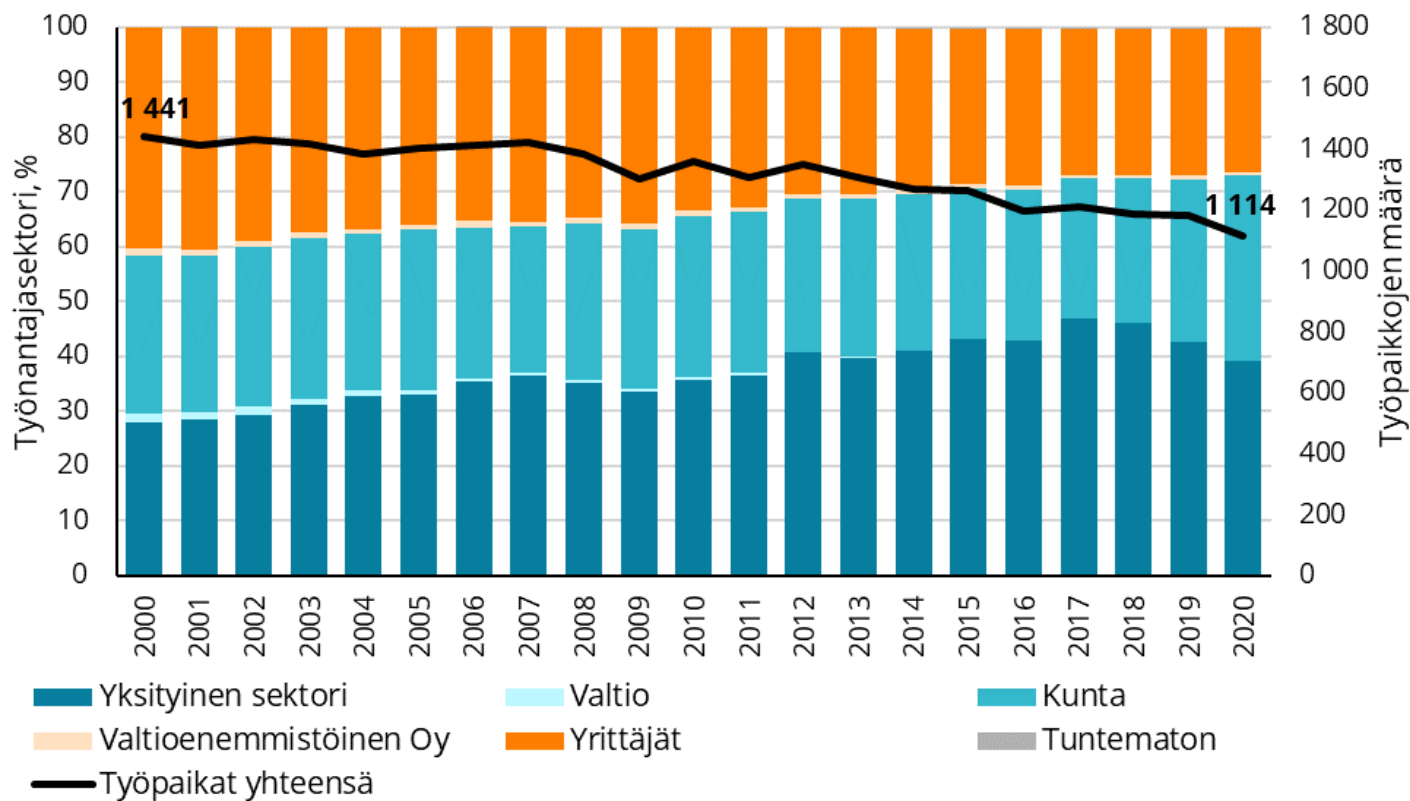
- Työvoiman määrä pienentyi vuodesta 2000 n. 550 henkilöllä (–25 %).
- Työllisten määrä vähentyi 22 %:lla ja työttömien määrä 35 %:lla.
- Työllisistä 79 % oli palkansaajia, 11 % maa- ja metsätalousyrittäjiä ja 10 % muiden alojen yrittäjiä.

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Työpaikkojen määrä ja työnantajasektorien osuudet (%) työpaikoista 2000–2021

Muutokset 2000–2021

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

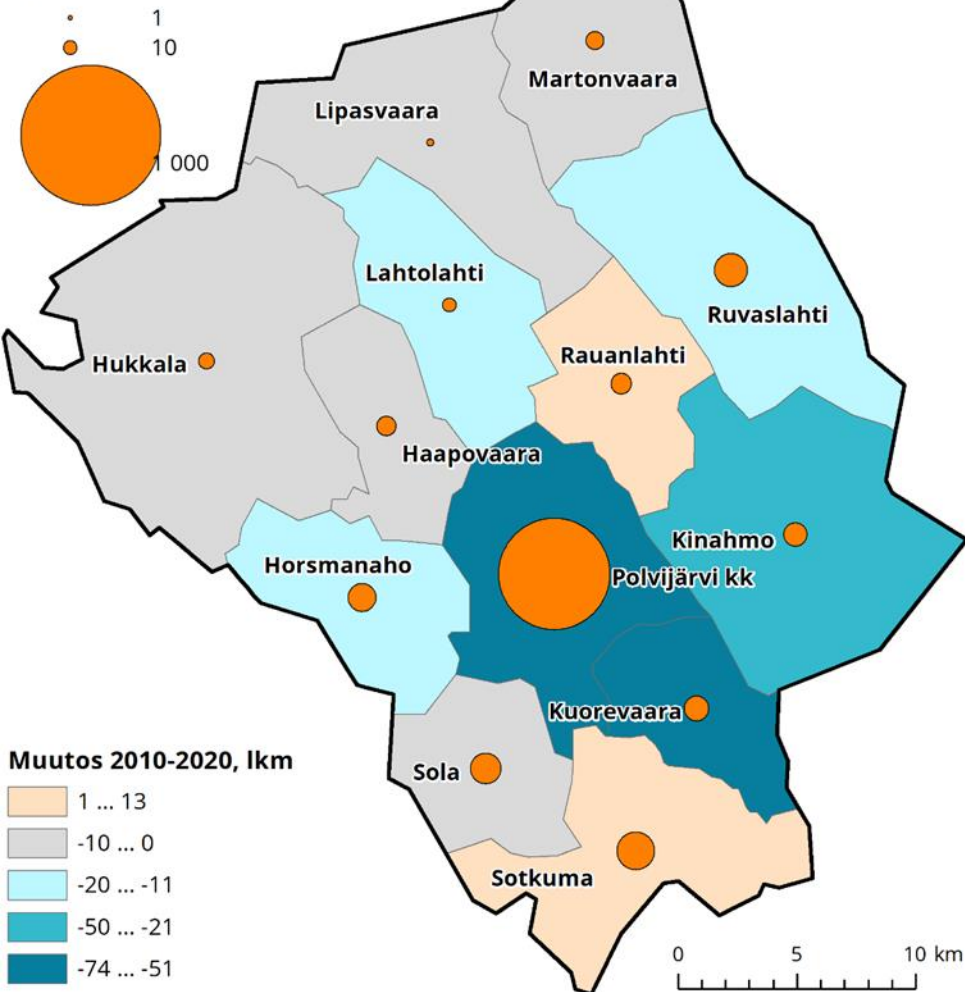
- Työpaikkojen määrä vähentyi yli viidenneksellä (n. –330 työpaikkaa)
- Eniten palkansaajien työpaikkoja vähentyi kuntasektorilta (– 37). Valtion työpaikat katosivat kokonaan (–22) ja valtioneemmistöisten Oy:iden työpaikat vähenivät 14 työpaikalla.
- Yksityisen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi 33:lla.
- Maa- ja metsätalouden supistumisesta johtuen yrittäjien määrä vähentyi 287:llä (49 %).
- Naisia kuntasektorin työpaikoissa oli 73 % ja yksityisellä sektorilla 45 %. Yrittäjistä oli miehiä 73 %.

Työpaikkojen sijainti 2020 sekä muutos 2010–2020

Työpaikat 2020

Työpaikat, lkm

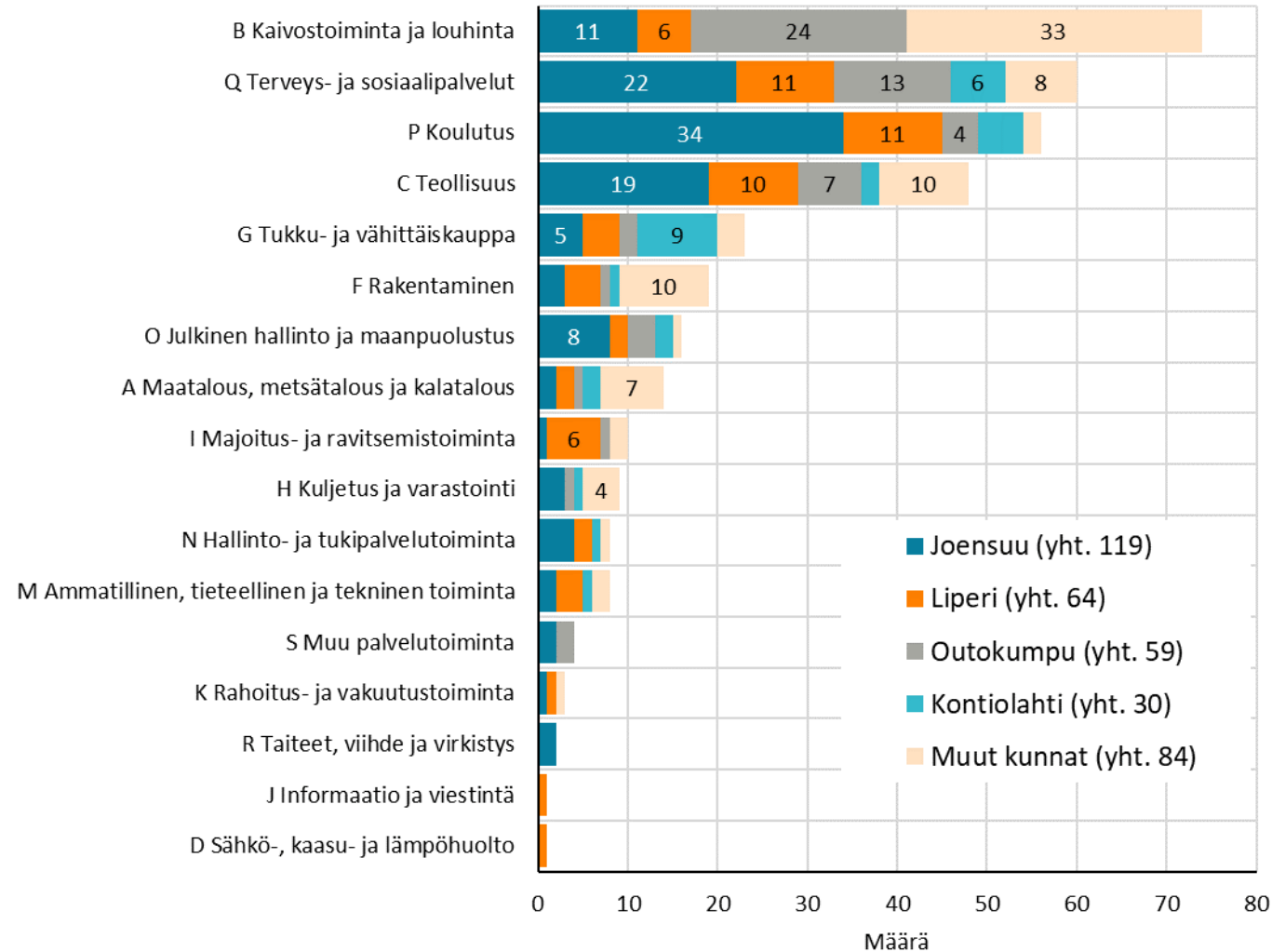
UEF// University of Eastern Finland

- Vuonna 2020 työpaikoista 625 (55 %) oli kirkonkylän alueella. Sotkumassa oli 74 työpaikkaa ja Ruvaslahden sekä Solan alueilla kummassakin noin 50 työpaikkaa.
- Vuosina 2010–2020 työpaikat vähenivät 245 työpaikalla (–18 %). Eniten työpaikkoja hävisi kirkonkylältä (–74 työpaikkaa, –11 %), Kuorevaarasta (–53 työpaikkaa, –62 %) ja Kinahmosta (–28 työpaikkaa, –50 %).
- Työpaikkojen määrä kasvoi Sotkumassa 13 työpaikalla ja Rauanlahdessa yhdellä työpaikalla
- Polvijäven työllisistä kävi työssä kunnan ulkopuolella 45 % (622 hlöä), Suurin osa kävi työssä Joensuussa (339), Outokummussa (92) tai Liperissä (68)

Lähde: Tilastokeskus, Elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Polvijärvellä muista kunnista työssäkäyvät 2020

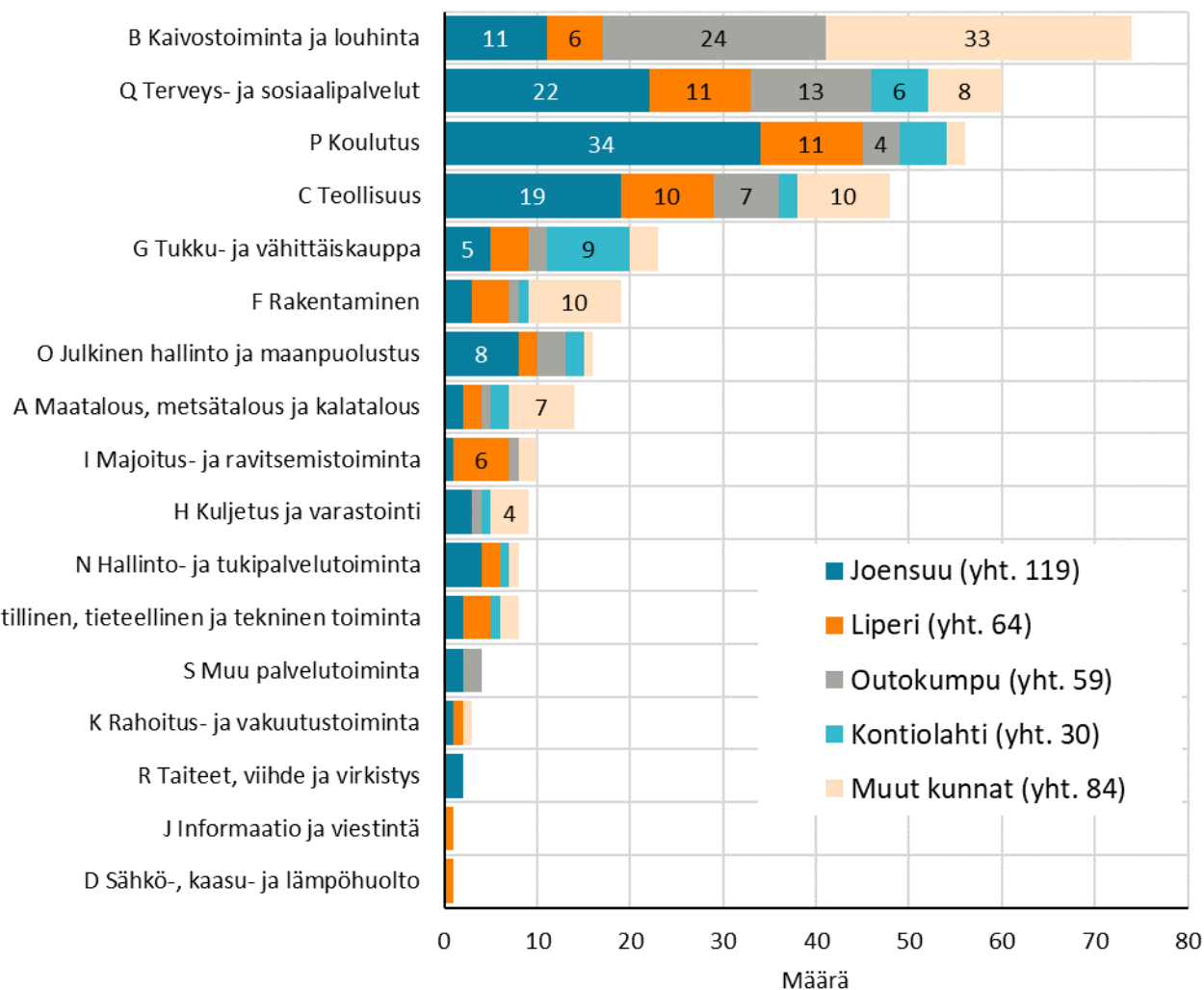

- Polvijärvellä työssäkävivistä 68 % oli polvijärveläisiä ja vajaa kolmannes asui muissa kunnissa.
- Kunnan alueella käytiin eniten työssä Joensuusta (119), Liperistä (64) ja Outokumusta (59).
- Lukumääräisesti eniten ulkopaikkakuntalaisia työskenteli kaivostoiminnan ja louhinnan (74), terveys- ja sosiaalipalvelujen (60), koulutuksen (56) ja teollisuuden (48) toimialoilla.

Yritysten toimipaikat ja henkilöstö 2020

- Polvijärvellä oli vuonna 2020 yhteensä 392 yritystä, joilla kaikilla oli vain yksi toimipaikka.
- Yli puolet (207) toimipaikoista oli maa-, metsä- ja kalatalouden yrityksissä. Näistä 62 % kasvinviljelyssä ja kotieläintaloudessa ja 37 % metsätaloudessa ja puunkorjuussa.
- Seuraavaksi eniten oli rakentamisen (46) sekä tukku- ja vähittäiskaupan (23) toimipaikkoja.
- Eniten työllistivät maa- ja metsätalouden (26 %) sekä teollisuuden (17 %) yritykset. Näiden lisäksi tärkeitä työllistäjiä olivat myös kaivostoiminnan ja louhinnan, rakentamisen, tukku- ja vähittäiskaupan sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen aloilla toimivat yritykset.

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Tärkeimmät tekijät yritysten sijoittumispäätösten taustalla:

- Yritys sijaitsee yrittäjän syntymäkotikunnassa (52 %)
- Paikkakunnan ympäristötekijät ja luonnonvarat vaikuttivat sijoittumispäätökseen (38 %)
- Yritys sijaitsee yrittäjän kasvukotikunnassa (29 %)

Yrittäjien kommentteja sijoittumispäätöksiin

- "Yrityksen perustamisvaiheessa asialla (yrityksen sijainti) ei ollut merkitystä tai se ei vaikuttanut yrityksen sijoittumispäätökseen. Tällä hetkellä asia on merkityksellinen. Yrityksen näkökulmasta on tärkeää, että se voi tarjota työpaikkoja paikkakunnan väestölle ja maksaa yhteisöveroja kotikuntaansa..."
- "Yrityksen sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet juuret sekä se, että yritystoiminnan alkuvaiheessa (sijainnin) merkitys oli keskeinen asiakaskunnan laajentumisen näkökulmasta. Toisaalta entisellä kotipaikkakunnalla oli helppo aloittaa yritystoiminta, koska asioiden hoito oli yksinkertaisempaa tutulla paikkakunnalla..."
- "(Sijainnilla) On merkitystä. Kunnan peruspalvelujen pitää toimia tai yritysten kehittämismahdollisuudet vaikeutuvat. Lupapalvelut ja niiden toimivuus on kriittinen osa-alue. Myös toimiva valokuituyhteys on erittäin tärkeä (...) yritystoiminnalle..."

Yrittäjien näkemyksiä kuntayhteistyöstä

- Yhteistyösuhde oman kotikunnan kanssa koetaan pääsääntöisesti toimivaksi – jotkut yrittäjät ovat kohdanneet lupaprosesseissa jäykkyyksiä
- Yhteistyö on saattanut olla toimivaa (mm. kunnan vastuuhenkilöiden hyvä ja nopea tavoitettavuus), mutta vuorovaikutus kotikunnan kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi
- Osa yrittäjistä koki, etteivät he olleet saaneet käyttöönsä riittävän asiantuntevaa neuvontaa oman yrityksensä kehitysvaiheissa
- Osa sotealan yrittäjistä koki, ettei heidän toimialansa yrityksiä kohdella tasavertaisesti teollisten yritysten rinnalla

Strategiset valinnat ja uudistuminen – kyselyn tuloksia

- Suurin osa vastaajista odotti väestömäärän vähenemisen jatkuvan, mutta esitettiin myös näkemyksiä siitä, että väestömäärä ei enää vähenisi tai se jopa kääntyisi kasvuun seuraavan kymmenen vuoden aikana.
- Voimavarat kunnan elinvoiman kehittämisessä:
 - Kunnan imago
 - Vetovoimaiset asuinalueet
 - Yhteistyö yritysten kanssa
 - Yhteistyö muiden kuntien kanssa
- Esteet kuntaorganisaation kehittämisessä ja uudistamisessa:
 - Kuntatalouden pieni liikkumavara

Tulevasta hankkeesta

- ALKUVOIMA on esiselvityshanke, jossa on tuotettu tietoa kunnille
- Väestömuutos on yhteinen nimittäjä Pohjois-Karjalan kunnille, mutta esiselvitys osoitti kuntien erilaisuuden ja erilaistumisen huomioimisen tärkeyden uudistumisessa

ESISELVITYKSEN JÄLKEEN TOTEUTTAVAN KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

TAVOITE

- tukea uudistumista osana elinvoimapolitiikkaa
- vahvistaa palvelutuotannon ratkaisuja/prosesseja
- vahvistaa maaseutuyritysten muutoskyvykkyyttä
- vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä

TULOKSET

- tuotetaan paikkaperustaisia ratkaisuja uudistumiselle
- resurssien ja toimijoiden roolin tunnistaminen ja kokoaminen
- arvoverkostonäkökulman syventäminen yritystoiminnan kehittämisessä
- onnistuneiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen osaksi elinvoimapolitiikkaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kysymyksiä & kommentteja

[Twitter SPATIA](#)

[UEF//CONNECT Alkuvoima](#)

UEF | SPATiA
ALUE- JA KUNTATUTKIMUSKESKUS

uef.fi

